

Aktuální informace ZSČR

Ing. Miroslav Jirovský – seminář SCHAUMANN a ZS ČR

Vážené dámy a pánové, hosté, kolegové,

V zemědělství jdeme v roce 2009 do nelehkého období daného dramatickým růstem cen vstupů, poklesem cen zemědělských surovin z části dané poklesem na světovém trhu a též významným posilováním české koruny vůči Euru. Posilování koruny se též významně bude projevovat ve snižování dotací. Proto velmi kriticky vnímáme, že v rozpočtu na rok 2009 je navrženo navíc snížení prostředků TOP-UP z 30 % možných na pouhých 18 %, tj. o 2,8 mld. Kč méně. Kapitola 329 Ministerstva zemědělství je krácena ve výdajích o 19 % proti roku 2008, nejvíce ze všech kapitol. Jak s tím máme rozvinout konkurenceschopnost na evropském trhu a zároveň nezbytné tempo modernizace? Jak máme zabezpečit podmínky pro plnění Cros-Compliance?

Vnější podmínky pro zajišťování cílů v roce 2009 budou oproti roku 2008 obtížnější – zpomalení světové i evropské ekonomiky, geopolitické napětí, zvyšující se váha spekulací, nerovnováha na finančních trzích, výkyvy v cenách komodit, růst inflace, vysoký nárůst cen hnojiv, pesticidů, energií, růst daní z nemovitostí, pachtovného, apod. Musíme zde připomenout i potřebu nárůstu mezd z důvodu udržení kvalifikovaných pracovníků, kterých začíná být nedostatek.

Vážené dámy a pánové, kolegové,

v Evropské unii za francouzského předsednictví se předpokládá uzavření „kontroly zdraví“ Společné zemědělské politiky do konce letošního roku. Nestane-li se tak, bude dokončen na vládě ČR. Přitom vnímáme, že postoje ČR jsou liberálnější než Francie.

V současné době představitelé Francie chrání drobné farmáře, navrhují úpravu progresivního snižování přímých plateb a souhlasí se stanovením maximální výše přímých podpor na zemědělský podnik s úpravou podle pracovníků, navrhují menší míru modulace, obhajují částečnou vazbu dotací na produkci, udržení maximální výše podpor v I. pilíři, podporují efektivní záchranou síť pro komodity, vrací se k přehodnocení zrušení mléčných kvót, prosazuje návrat k udržitelné výrobě potravin i soběstačnosti v rámci Evropské unie, ale též podporují omezení upřednostňování velkých podniků. Navrhují rozšířit normy cros-compliance o další 4 legislativní požadavky o bezpečnosti na pracovišti. Ještě letos Francie chce zahájit jednání o reformě SZP po roce 2013, kde odstranění historických rozdílů je uvažováno v rámci jednotlivých států Evropské unie, nikoliv, mezi jednotlivými státy.

Naproti tomu jsou názory českého Mze, které hodlá prosazovat rovné zacházení mezi zemědělskými podniky, usiluje o odstranění historických nerovností a umělých překážek obchodu, prosazuje rovnováhu mezi I. a II. pilířem a je za rovné podpory k udržení konkurenceschopnosti zemědělských podniků na světovém trhu. Česká vláda odmítá degresivní modulaci přímých plateb navrženou v jejich krácení v roce 2013 ve výši 13 – 22 % podle velikosti podniku, ale podporuje vyšší modulaci – stejné procento krácení přímých plateb ve všech státech unie a přesun těchto prostředků do II. pilíře. Rovněž kladně se staví k využití přesunu 10 % přímých plateb podle článků 68 – 70 na citlivé sektory – přežvýkavce, ochranu životního prostředí, zlepšení jakosti, restrukturalizaci či na pojištění. Uplatnění těchto úprav by však znamenalo, že vyjednaný rozsah přímých plateb pro rok 2013 by mohl být snížen o 20 – 30 %, tedy růst přímých plateb ukončen v roce 2010 – 2011.

Vážení kolegové, dovolte mi nyní zabývat se našimi hlavními body podrobněji v tomto pořadí:

1. Aktuální záležitosti ekonomické a komoditní

Zelená zpráva MZe potvrdila, že hospodářský výsledek každoročně závisí na přímých platbách a dotacích, které představují v průměru cca 22 % příjmů zemědělských podniků zatímco před vstupem do unie to bylo 10 – 12 %. **Absolutní výše podpor a dotací** do zemědělství v r. 2007 činila 34,5 mld. Kč, z toho do příjmů zemědělských podniků přišlo dle svazového odhadu cca 27,5 mld. Kč. Letos to bude i přes nárůst sazeb SAPS v Eurech o 10 % s ohledem na **zpevnování kurzu koruny** méně – cca 26,1 mld. Kč. Podpory a dotace tak nedosáhnou loňské úrovně 7 600 Kč/ha, proti průměru v EU-15 který činí cca 12 100 Kč/ha. Přes nárůst hospodářského výsledku až na 13 mld. Kč se zadluženost snížila jen nepatrně na 39 % a ani mzdy nerostly nad rámec průměru národního hospodářství. Nadále zůstávají o více než 5 tis. Kč nižší než je průměr ČR.

Růst hospodářského výsledku je plně využíván především k zajištění potřebných investic k plnění Cros-Compliance. Po vstupu do EU ale nadále klesá rozměr zemědělství, především pro nedostatek zdrojů na řešení rostoucích požadavků na modernizaci objektů živočišné výroby a na zabezpečení vyšších požadavků na kvalitu a bezpečnost potravin po vstupu do EU. Hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách klesá především z důvodu poklesu stavů v živočišné výrobě.

Konkurenceschopnost na trhu Evropské unie závisí především na **cenové úhradě srovnatelné** s cenami sousedních států Německa, Rakouska. V závěru roku 2007 došlo k výraznému nárůstu některých cen zemědělských komodit, na našem trhu opožděně k přiblížení světovým cenám, jelikož náš trh od něho nemůže zůstat oddělen. Nejednalo se o žádné drama – celkově za rok 2007 byl index cen zemědělských výrobků na úrovni 102,7 % proti roku 2001.

Od II. čtvrtletí 2008 pak následoval výrazný propad cen zemědělských komodit a silný tlak na snižování cen ze strany odběratelů zemědělské produkce přetrvává. Zlepšená situace v cenové úhradě trvající několik měsíců v srpnu propadla do starých kolejí. Index cen zemědělských výrobců za srpen 2008 oproti srpnu 2007 dosáhl jenom 106,3 % a byl pod úrovní spotřebitelských cen potravin, z toho index cen živočišných výrobků byl nejnižší a to 103,0%. Růst cen potravin ve výši 109,1 % byl převážně způsoben růstem obchodních marží a zvýšením DPH. Ještě vyhrcořenější situace v cenových okruzích je za srpen 2008 v porovnání se srpnem 2001: Index cen zemědělských výrobců byl na úrovni 105,4 %, přičemž spotřebitelské ceny potravin na 111,7 % a inflace přesáhla 118 %.

Na růst cen zemědělských komodit v závěru roku reagovaly ceny rozhodujících vstupů do zemědělství, které i nyní nadále pokračují v růstu. Ještě letošního roku bude nárůst cen vstupů z části utlumen nárůstem cen zem. komodit ze začátku roku, ale pro příští rok ceny vstupů budou ohrožovat ekonomiku každého podniku. Dle našich odhadů zvýšení cen vstupů vyvolá již v r. 2008 zvýšení nákladů o cca 8 – 9 mld. Kč, z toho jen nafta bude činit okolo 1,5 mld. Kč.

Zatímco za 1. pololetí 2008 se oproti 1. čtvrtletí 2004 (období těsně před vstupem do EU) ceny zemědělských výrobců zvedly o 13 %, ceny vstupů do zemědělství o 20 %. Na jedné straně **posilování koruny** znamená snižování příjmů zemědělských podniků, ale na druhé straně se nepromítá do zlevňování dovozů vstupů do zemědělství.

Na zvyšování cen potravin se významně podílejí též **marže obchodníků**, zejména pak obchodních řetězců. Výpočty z údajů ČSÚ ukazují, že problém vysokých marží obchodníků není zanedbatelný. Zatímco za 1. pololetí 2008 byla průměrná marže za 15 hlavních druhů potravinářského zboží 34 %, průměr r. 2007 byl nižší – 30 %. Ale v roce 2003, tzn. rok před vstupem do unie to bylo ještě méně – 20 %.

To znamená, že za období od vstupu do Evropské unie rostly ceny o 14 % pouze z důvodu marže obchodu. Ve stanovisku svazu k Zelené zprávě jsme proto požadovali, aby MZe ve spolupráci s ČSÚ analyzovalo vývoj marží obchodníků a zaujalo k nim postoj a podpořilo zákonné řešení.

Rok 2008 bude přelomový i z hlediska vývoje **záporného agrárního salda**, kde se dle svazového odhadu konečně dostaneme o 10 mld. Kč pod úroveň roku 2007, na hranici -20 mld. Kč.

Komoditní záležitosti

Předpokladem ke zvýšení konkurenceschopnosti musí být pro nás cílem růst efektivity i výroby. To ale znamená, že náš odběratel, v daném případě potravinářský průmysl, bude schopen naši produkci surovin zpracovat a uplatnit na trhu. To však nemůže být bez jeho orientace na růst vývozu, kvalitativní vyšší zhodnocení a především zvyšování svého podílu na trhu. Budou-li zůstávat potravinářské podniky jen orientované na domácí trh lze předpokládat, že budou postupně omezování silnými zahraničními obchodními řetězci a nebudou schopni zpracovat rostoucí nabídku od prvovýrobců. Za těchto podmínek pak se my zemědělci budeme muset orientovat na vývoz zemědělské produkce významným zahraničním obchodním partnerům.

Obiloviny a olejniny

Sklizeň základních obilovin dle ČSÚ by měla činit cca 7,4 mil. tun. Produkci kukuřice na zrno lze odhadnout na 800 tis. tun (vloni 760 tis. t). Sklizeň obilovin celkem bude oproti minulému roku (7,15 mil. tun) o cca 1 mil. tun vyšší a může dosáhnout 8,2 mil. tun (o cca 14 % více). Vyšší produkce bylo dosaženo pouze v roce 2004 – 8,78 mil. tun a v roce 1990 – 8,9 mil. tun. Obdobná situace je v celé Evropě, kde se očekává celková sklizeň až 307 mil. tun (oproti 258 mil. t vloni, tj. o 19 % více) (vynulování set-aside). Řepky bylo v ČR sklizeno 1 058 mil. tun, což je oproti předchozímu roku (1 032 tis. t) o 26 tis. tun více.

Vyšší výroba obilovin má významný vliv na snížení cenových úrovní. U nás se trh s obilím prakticky ještě nerozběhl, jeho vývoj se dá pouze odvodit z tendencí na trhu evropském. Temínované obchody na pšenici potravinářskou jsou na MATIFu pro měsíc listopad 08 – leden 09 uzavírány na 170 €/t, tzn. na cca 4 100 Kč/t. Na burze v Budapešti ale jen na úrovni 3 500 Kč/t. Ceny krmného obilí a kukuřice se v rámci termínovaných obchodů na burzách pohybují na úrovních 2 700 – 3 000 Kč/t. Od těchto úrovní se odvíjejí i cenové nabídky našich nákupců, zejména organizací ZZN. U řepky jsou na MATIFu termínované obchody na listopad 08 – únor 09 uzavírány na 370 €/t, tj. cca 9.000 Kč/t.

Za dané situace vzniká otázka, zda nebude pro obiloviny z letošní sklizně využit intervenční nákup (pšenice, ječmen, kukuřice). Zatím si odpovídáme, že ne, neboť je nutné doplnit zásoby obilovin a určitá část produkce bude využita pro biopaliva. Problém ale může vzniknout u kukuřice (cenový a odbytový), ale to Evropská unie již před 2 roky ošetřila tak, že nabídnout kukuřici na intervenční nákup je prakticky nereálné. Hlavně z důvodů, že byly zvýšeny kvalitativní parametry pro IN, pro tento hospodářský rok byla pro celou EU stanovena kvóta jen ve výši 700 tis. tun (pro příští rok již jen 0) a ten, kdo nabízí kukuřici na IN musí složit kauci 15 €/t, tzn. při min. nabídce 80 tun cca 29 tis. Kč.

Mléko

Cenová úhrada neroste rovnoměrně – problém nízkých a často i podnákladových cen je u živočišných komodit včetně mléka u nás a i v dalších evropských zemích. Oživit ceny v Německu nepomohly ani blokační akce organizované Německým rolnickým svazem. Oživení ceny koncem minulého roku v ČR, vyvolané zejména nárůstem cen mléka v Německu, u nás nastalo oproti zahraničí s určitým zpožděním a také se zpožděním skončilo. Nyní jsme opět jak pod průměrem ceny 15 největších mlékáren EU, tak pod německým průměrem ceny. Červencový průměr ceny mléka v 15 největších mlékárnách EU byl po přepočtu průměrným měsíčním kursem (24,286 Kč/EUR) 8,25 Kč/l. Červencový průměr ceny mléka v Německu byl 8,13 Kč/l, naše cena dle statistiky mlékárenského průmyslu byla 8,07 Kč/l. Náš úkol je zasazovat se o co nejreálnější úroveň tuzemské ceny pro výrobce – jinak neudržíme již tak nízké stavy zvířat. Očekáváme, že není třeba mít obavy z překročení celonárodní kvóty mléka a placení dávků.

Jatečná prasata

Toto odvětví u nás i v Evropě prochází cenovou i odbytovou krizí, ale cena se od února letošního roku v EU i v ČR zvyšuje. U nás se cena v srpnu 2008 oproti lednu 2008 o 18% zvýšila, průměr v EU se zvýšil o 28%. Důvodem našeho nízkého nárůstu je zpevnění koruny o 10 %. Cena je nadále pod vlastními náklady. Stavy prasat proto v ČR klesají velmi rychle – k 1. 4. 2008 na 2 433 tis. kusů, před 1. 4. 2003 jsme měli 3 363 tis. kusů, tj. cca o 900 tis. ks více. Velmi negativně se vyvíjí situace ve stavu prasnic – v roce 2004 290 tis. kusů, k 1. 4. 2008 jen 179 tis. ks a měsíčně dovážíme cca 20 tis. selat.

ČR patří k zemím, kde stavy hospodářských zvířat klesaly v EU nejrychleji. Dle údajů publikovaných v poslední ročence EUROSTATu stavy prasat u nás v letech 2007 oproti 2004 klesly o 17 %, např. v Rakousku klesly o 4 %, ale v Německu zůstaly stejné a v EU-15 o 2 % vzrostly. Situace mezi 1. pololetím 2008 a r. 2004 je ještě dramatičtější – u nás stavy klesly o 26 %, v Rakousku o 2 % a v Německu vzrostly o 1 %, přitom Německo je tradičně největším producentem vepřového masa v rámci EU-15 (vyrábí okolo čtvrtiny její produkce). Spolu s dalšími zeměmi EU-10 vyrábíme pouze 16 % produkce vepřového masa v EU-25; země EU-15 vyrábějí 84 %.

2. Přímé platby, podpory a dotace

O jejich struktuře **pro rok 2008** jsme vás informovali na minulých zasedáních. Informovali jsme vás i o jejich výši, což ale musíme stále revidovat z důvodu nepřiměřeně silné české koruny. Silná koruna dokonce vytvoří poprvé předpoklady k vyplacení 30% sazby TOP-UP

(v uplynulých letech 25 – 27 %) a ještě zůstane část rozpočtových finančních prostředků, např. k doplnění národních plateb. Podle informací pana ministra budou TOP UP především využity pro živočišnou výrobu (na posílení sazby u kadáverů ?). Asi bude na místě, pokud nám představu o výši SAPS, TOP UP a dalších podpor sdělí zde přítomný náměstek ministra ing. Kozák.

Můžeme vám ale již sdělit termíny, ve kterých bude SZIF vydávat rozhodnutí:
LFA 16. 10. – NATURA 21. 10. – SAPS 15.11. – TOP UP 8. 12. – Platby za cukr a rajčata 15. 12.
A v roce 2009 – AEO 9. 2. a 7. 5. – Energ. plodiny 1. 4.
Výplaty budou zahájeny o cca 2 – 3 týdny později.

Naším hlavním úkolem je v tomto období „zabojovat“ o platby, podpory a dotace **pro příští rok 2009**. Shodou okolností dnes začíná jednání poslanecké sněmovny, která má návrh státního rozpočtu pro rok 2009 na programu. V čem je vedle silné české koruny problém ?

Vláda se svým usnesením zavázala pro rok 2009 snížit deficit státního rozpočtu na 38 mld. Kč. Škrty se týkají všech resortů, ale pro resort zemědělství jsou největší. Pro kapitolu 329 MZe to znamená meziroční pokles o 9,2 mld. Kč, z toho u rozhodujících plateb a podpor (PP a PRV) jde o pokles dokonce o 9,8 mld. Kč.

Největším problémem pro nás je snížení národních doplňkových plateb (TOP UP) z letošních 7,2 mld. Kč na 4 mld. Kč. Přitom podle sdělení pana ministra mají být prioritně nastaveny na VDJ, následně na speciální plodiny a ze zbytku bude vyplacena platba na půdu (buď zemědělskou nebo na ornou). Děláme všechno pro to (krizový štáb AK, naše další iniciativy vůči ZEV poslanecké sněmovny – viz stanovisko, které máte v písemných podkladech), aby TOP UP byly pro rok 2009 navýšeny z rozpočtovaných 4 mld. Kč (cca 18 %) na 6,8 mld. Kč (na 30 %), což by odpovídalo dohodám s EU a programovému prohlášení vlády.

Další „díra“ v návrhu státního rozpočtu je ve zdrojích na profinancování Programu rozvoje venkova. Ministr Gandalovič nás ale ubezpečuje, že budou zajištěny. V návrhu státního rozpočtu kapitole 329 MZe je ale uvedena pouze částka 7,25 mld. Kč, tj. jen na LFA a AGRO-ENVI.

Jestliže zde hovoříme o snížení kapitoly 329 Mze, tak na druhé straně víme, že některé výdaje Mze jsou zahrnuty v jiných položkách státního rozpočtu, např. 1,85 mld. Kč na vodohospodářská díla, odbahnění rybníků z úvěru, 1,87 mld. Kč v operacích státních finančních aktiv na pozemkové úpravy, protipovodňové úpravy, konkurenceschopnost APK a pod, ve VPS výdaje na pozemkové úpravy, kofinancování výdajů z Programu rozvoje venkova ze SZIF, apod. Prakticky nejhůře jsou právě poškozeny platby TOP-UP a s tím se nemůžeme smířit.

Na národní dotační programy se počítá z částkou 1,1 mld. Kč, což je na stejné úrovni jako letos. Vychází se z předpokladu, že rostlinná výroba je v lepší situaci, proto budou národní podpůrné programy více zaměřeny na podporu živočišné výroby.

Na jednání tripartity na mé stanovisko k rozpočtu, které máte v podkladech velmi negativně vystoupili představitelé 2 ministerstev s odůvodněním krácení dotací, že zemědělci nepotřebují dorovnávat přímé platby a platby TOP-UP na 90%, protože ve srovnání s Německem též neplatí srovnatelné mzdy 32 000 Kč měsíčně a ani srovnatelný pacht 240 € z hektaru. Když prý dorovnáme tyto výdaje, tak nám bude TOP-UP dorovnán na 30 %. Druhé stanovisko bylo, že čím více dotací dostáváme, tak horší produktivitu práce máme, například, že v roce 2007 v zemědělství klesla produktivita práce proti roku 2005 o 30%.

Několikrát jsem musel vyvracet tyto zavádějící argumenty, že našich 90% přímých plateb a plateb TOP-UP je nižší o 4 500 Kč na hektar než v Německu (o 18 mld. Kč), že takový pokles produktivity je nepravdivý, neboť by vyžadoval přijmout v jednom roce 50 tis. nových pracovníků. Po prověření údajů se chyba stala na ČSÚ. Na moji argumentaci vyvracející tyto názory nebylo reagováno a bohužel vládní argumentace byla i v dalších dnech opakována.

Naším hlavním úkolem dalších týdnů, kdy se bude návrh státního rozpočtu projednávat na úrovni výborů poslanecké sněmovny, bude účinně zalobovat a zabojovat o doplacení TOP UP. A proto krizový štáb AK ČR připravuje na 13. října celostátní protestní akci s cílem alespoň docílit dorovnání TOP-UP o 2,8 mld. Kč.

3. COPA/COGECA

V současné době se podílí na řešení zejména problematiky zdravotních kontrol farem z toho důvodu, že se domníváme, že existují náznaky, že se ve světovém zemědělství objevují změny, které budou vyžadovat, aby ti, kteří přijímají rozhodnutí věnovali více pozornosti strategické důležitosti evropského zemědělství než tomu bylo v minulosti. Dále věnuje svojí pozornost aplikaci nového nařízení EU o půdě a novému programu ovoce a zelenina do škol. Na mezinárodní úrovni se C/C věnuje pozornost lobování na půdě WTO, zejména v souvislosti s ochranou před dovozy nekvalitních potravin a geneticky modifikovaných organismů ze třetích zemí.

4. Záležitosti právní a zaměstnavatelské

Je to již rok a čtvrt, co se opakovaně zabýváme problematikou návrhu zákona o vypořádání majetkových podílů. Na našem minulém zasedání v červnu t.r. nám k této záležitosti řekl své stanovisko i ministr a předseda Legislativní rady vlády Cyril Svoboda – myslím si, že vše už bylo řečeno a proto se dnes omezím pouze na stručnou informaci o současném stavu věcí. Návrh tohoto zákona vláda předložila Poslanecké sněmovně a nám nezbyvá než věřit, že se nám podaří přesvědčit rozhodující část poslanců o jeho nesmyslnosti, zbytečnosti a ve svých důsledcích i škodlivosti a že ho sněmovna odmítne. Zatím nebyl dán na pořad jednání. Na pátečním semináři KDU-ČSL ministr Svoboda zopakoval své stanovisko a odůvodnil odmítnutí tohoto zákona. Podle základní listiny lidských práv a svobod – čl. 3 – Každý může činit to, co zákon nezakazuje a čl. 11 – Vlastnictví je nedotknutelné. Novela zákona tak dává falešné naděje. Připustil však možnost řešení nejzávažnějších případů z Pozemkového fondu.

Na našem minulém jednání jsem zmiňoval rizika vyplývající z novely zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, která umožňuje obcím navyšovat daň z pozemků prostřednictvím tzv. daňových koeficientů. Chci Vás informovat, že svaz proto urychleně zpracoval návrh legislativního řešení tohoto problému, spočívající v tom, že možnost navyšování daně z pozemků by se netýkala zemědělských pozemků v extravilánu obcí. Návrh novely jsme předali Zemědělskému výboru PS P ČR a v současné době byl tento náš návrh zařazen do programu jednání sněmovny jako sněmovní tisk č. 556. Žádám Vás o lobování u poslanců, neboť svaz měst a obcí se snaží o opak. Jednal jsem již s předsedou svazu Ing. Vlasákem a další jednání připravujeme.

Obdobně jsme postupovali i v případě zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Stávající znění zákona v ustanoveních týkajících se fúzí a rozdělení společností zcela opomíjí družstva z možnosti převzít položky odčitatelné od základu daně, na něž vznikl nárok zanikající nebo rozdělované společnosti. Týká se to zejména možnosti odpočtů již vypořádaných majetkových podílů z transformace družstev. I zde jsme iniciovali nápravu a předali k dispozici poslancům návrh legislativního řešení této nedůvodné diskriminace družstev – bohužel v tomto případě však zatím náš návrh nebyl využit.

Stále aktuální je i problematika zákona č. 95/1999 Sb., tj. zákona o prodeji státní půdy. V současné době probíhá připomínkové řízení k návrhu novely tohoto zákona, kterou předkládá MZe. Na rozdíl od návrhu, vypracovaného společně Agrární komorou ČR, ČMSZP, naším svazem a Agrární unií ČR, který vycházel ze společné petice v této věci, však – bohužel v návrhu Mze chybí zánik předkupního práva Pozemkového fondu, vázaný na úhradu kupní ceny. Tento nedostatek návrhu považujeme za zásadní a proto jsme ho v rámci připomínkového řízení uplatnili.